

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Ordet sjunger såret friskt

Christina Lindholm

Sår

278 s, tab, ill. Lund: Studentlitteratur, 2003.

Pris SEK 475

ISBN 91-44-04052-0

Ordet sjunger såret friskt – gott ord är gott läkeblad.

Dette gamle svenske ordtaket innleder denne boken om sår og sårbehandling, beregnet på alle som arbeider med en tung, uglamorøs og tidkrevende pasientgruppe. Forfatteren

er en av Sveriges fremste autoriteter innen sårbehandling, Christina Lindholm, sykepleier og professor ved Høyskolen i Kristianstad og sykepleieforskningssjef ved Karolinska Universitetssjukhuset i Solna. Sårforskning har lenge vært betraktet som lite attraktivt for leger og annet helsepersonell til tross for at kroniske sår er blant de lidelser som rammer flest personer, krever flest sykehusdager og koster mest i den vestlige verden. Men nå har innstillingen heldigvis begynt å endre seg, spesielt i Sverige hvor tverrfaglige sårcentre den senere tid har kommet til.

Det er lett å la seg begeistre av Christina Lindholms andre utgave av *Sår*. Den har mer enn doblet sitt omfang i forhold til første utgave, og frister med vakker layout og gode illustrasjoner og bilder. Forfatteren har økt den akademiske kvaliteten på stoffet ved en grundig gjennomgang av systematiske litteraturoversikter og Cochrane-rapporter. Der dette har manglet i tilgjengelige publikasjoner, har hun basert sin kunnskap på enkeltstudier av høy kvalitet og klinisk erfaring i form av såkalte ekspertvurderinger.

Boken er oversiktlig oppbygd, med en kort oppsummering foran hvert hovedkapittel. Der man ønsker å gå mer i dybden, er det mange gode referanser å velge mellom. Første kapittel er riktig spennende og gir innblikk i sårbehandling i et historisk perspektiv. Lindholm går så grundig igjennom de tre store hovedgruppene kroniske sår: leggsår, fotsår hos diabetikere og trykksår. Videre gir hun en oversikt over kreftsår, akutte sår og andre typer vanske-

lige sår. I kapitlet om akutte sår savner jeg en omtale av frostsår. Boken har egne kapitler om tilhelingshemmende faktorer, sårinfeksjon, sårsmerte, lokal sårbehandling, komplementære terapimuligheter, pleie og helseøkonomiske aspekter. I så måte kan boken benyttes som oppslagsverk ved spesielle problemstillinger eller den kan leses fra perm til perm for den spesielt interesserte. Innimellom finnes enkelte småfeil, og noen behandlingsforslag kan diskuteres. Den enkelte behandler må vurdere hva som blir riktig i hvert enkelt tilfelle ut ifra egne og kollegers erfaringer, økonomi og tilgjengelig bandasjemateriell. Ikke alle produkter som beskrives i boken kan overføres direkte til norsk praksis; Iodosorb omtales for eksempel hyppig, men fås i Norge kun på registreringsfritak.

Bruken av lokal sølvbehandling i sår har økt svært mye de senere år, og det er lansert en rekke ulike sølvbandasjer og andre sølvprodukter til lokal applikasjon. Lindholm fremhever at slike sølvprodukter har bredspektret antibiotisk effekt uten å skape resistensproblemer. Dessverre viser nyere studier at bakterier også kan utvikle resistens overfor sølv, og bruken av slike produkter må derfor brukes på rett indikasjon.

I bokens kapittel om leggsår gis det bred omtale av kompresjonsbehandling, som er en av hjørnesteinene i behandling av venøse leggsår. En svært god bildeserie illustrerer godt hva som skjer når behandlingen er feil eller svikter. Hun bruker også bildeserier for å illustrere ulike måter å bandasjere venøse leggsår på. Her er det mulig det hadde vært lettere for en utrent sårbehandler å forholde seg til én enkelt bildeserie som punkt for punkt illustrerte leddene i den mest brukte behandlingsmetoden ved et ukomplisert, venøst leggsår.

I et annet omfattende og godt skrevet kapittel, om fotsår hos diabetikere, uttrykkes et hjertesukk overfor helsepersonell som følger opp diabetikere: Sjekk alltid føttene! Det er ikke sikkert pasienten med diabetes selv er klar over at det er et begynnende sår til stede, og ved denne typen sår er det svært viktig å komme i gang med behandling så tidlig som mulig.

Christina Lindholm har skrevet en systematisk og (stort sett) didaktisk oppbygd bok. Kommentarene ovenfor er bare småplukk, og jeg vil varmt anbefale boken. Forfatteren viser en rikholdig erfaring og kunnskap, gir gode råd for vanskelige

problemstillinger og ber oss tenke helhetlig i vårt møte med en pasient med sår som ikke vil gro.

Brita Pukstad

Hudavdelingen
St. Olavs Hospital

Omfattende bok om kirurgisk behandling av sår

Luc Téot, Paul E. Banwell, Ulrich E. Ziegler, red.

Surgery in wounds

554 s, tab, ill. Heidelberg: Springer, 2004.

Pris GBP 77

ISBN 3-540-22254-5

Dette er en lære- og oppslagsbok om kirurgisk sårbehandling. De tre hovedforfatterne har sammen med et stort antall bidragsyttere fra Europa og USA skrevet 55 enkeltkapitler. Disse er velordnet og samlet under bokens ti hovedemner. Boken

er på engelsk. Den er lett å finne frem i, har gode illustrasjoner og et stikkordregister. Den er innbundet og i et hendig format.

Den tar for seg basal morfologi og fysiologi for hud og underhud og beskriver fra enkle sårstell til omfattende sårrevisjoner. Et kapittel omhandler suturmateriale og suturteknikker. Den omtaler iskemiske sår, trykksår, traumatiske sår og sårkomplikasjoner etter annen kirurgi. Behandling av stygge arr og keloid beskrives. Boken har således interesse for kirurger utover plastikkirurgi. Allmennleger som vil drive med småkirurgi, vil finne mye hjelp og støtte i denne boken.

Det omtales også tekniske hjelpemidler for vakuumassistert sårbehandling som er svært bra ved vanskelige sår. Kirurger kan komme i skade for å oppfatte hud kun som en barriere før vi kommer til de organer og strukturer vi egentlig skal jobbe med. For pasientene kan et uheldig og stygt arr etter en ellers vellykket operasjon være en ubehagelig og negativ påminnelse resten av livet. Innen dette feltet er det vanskelig å lage kontrollerte studier, så mye av kunnskapen er basert på erfaring. Denne boken